

GÜNEY AFRİKA'DA DİNÎ YAŞAMA DÂİR EZGİSEL RİTÜELLERİN GELİŞİM SÜRECİ: TEKBİR ÖRNEĞİ

The Development Process of Musical Rituals Related to Religious Life in South Africa: Tekbir Case

DOI NO: 10.36442/AMADER.2020.17 Mehmet Sait Halim GENÇOĞLU¹

Özet

İslâm Dîni, dünyanın çeşitli bölgelerinde kültür, mezhep, sosyal algı gibi nedenlerle birtakım farklılıklar arz ederek yaşanmaktadır. Fakat Güney Afrika'da yaşanan İslâm, sömürgeci-ayrımçı sistemin baskıcı uygulamaları dolayısıyla özgürce yaşanamamış ve bazı dînî ritüeller zorunlu olarak değiştirilerek, bir bakıma yumuşatılarak icrâ edilmiştir.

Bu çalışma; Güney Afrika'da İslâm Dîni'ni kabul etmiş halkların; dînî ritüellerini, özellikle mevlid, tekbir gibi ezgi içerikli duâlarını ayırımı hükümetin anlayışına göre nasıl bir uyumlaştırma sürecine soktuğunu incelemektedir.

Çalışma; İslâmî müziğin Güney Afrika'daki gelişim ve değişim sürecini çeşitli yönleriyle tespit etmesi ve karşılaştırmaya imkân vermesi bakımından önemlidir.

Çalışmanın evreni İslâm dünyasının dînî ritüelleri iken, Güney Afrika Müslümanları'nın dînî-ezgisel duâlarının biri olan Tekbir, çalışmanın örneklemini ifâde etmektedir.

Çalışmada kullanılan yöntemler alan araştırması, kaynak tarama ve yarı yapılandırılmış kişisel görüşme gibi nitel yöntemlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Dînî Müzik, Dînî Ritüeller, Müzik Kültürü, Müzikal Algı, Güney Afrika Müslümanları.*

Abstract

Islamic Religion is experienced in various parts of the world by offering some differences due to reasons such as culture, sect and social perception. However, Islam in South Africa could not be experienced freely due to the oppressive practices of the colonialist-discriminatory system, and some religious rituals were performed by changing and softening.

This study examines that peoples who have accepted the Islamic religion in South Africa how harmonized their religious rituals and especially melodic prayer such as mevlid and tekbir, according to the understanding of the discriminatory government.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Türk Müziği Temel Bilimler Bölümü, mshgencoglu@gmail.com

The study is important in terms to allows comparison from various perspectives and determines the development and change process of Islamic music in South Africa.

While the universe of the study was the religious rituals of the Islamic world, Tekbir, one of the religious-melodic prayer of South African Muslims, expresses the sample of the study.

The methods used in the study are qualitative methods such as field research, resource search and semi-structured personal interview.

Keywords: *Religious Music, Religious Rituals, Music Culture, Musical Perception, Muslims in South Africa.*

GİRİŞ

İslâm dînî ve kültürü; özellikle Asya ve Afrika kıtalarında hâkim şekilde görülürken Avrupa, Amerika gibi kıtalarda ve ayrıca birçok ülkede de resmî olmamakla birlikte belli yoğunluklarla varlığını göstermektedir. Bunda büyük ölçüde, bir İslâm devleti olan ve 1517'den itibaren Yavuz Sultan Selim'le İslâm Hilâfeti'ni ele alan Osmanlı Devleti'nin birkaç kıtaya yayılan gücü ile dînî inanç ve kültür yönünde her topluma karşı gösterdiği hoşgörülü yaklaşımın etkisi vardır.

Öyle ki çeşitli devirlerde savaş ve zulüm altında olan Balkan halklarında olduğu gibi Osmanlı Devleti'nin koruyucu ve ayırım gözetmeyen tutumu, bu topluluklar arasında İslâm'a bağlılığı pekiştirmiş ve zaman içinde bazı gayrimüslimler dahi İslâm Dîni'ni seçmiş ve bu kültüre göre yaşamayı tercih etmiştir. Bu durum, çoğunluğu Müslüman olan Güney Afrika toplulukları açısından ise daha ziyâde dînî eğitim, kültür ve bilinç şeklinde vukû bulmuş, daha sonra bu topluluklar sömürge-kölelik kavramlarından algısal olarak uzaklaşarak insan hakları ve hümanizm fikriyle kendi coğrafyalarında İslâm dîni ve kültürünün muhâfazası yönünde kendilerini memur etmişlerdir.

Bu sûretle Osmanlı Devleti'yle ve dolayısıyla Türk-İslâm kültürüyle husûsî bir yakınlık içine giren Güney Afrika toplulukları, Osmanlı Devleti'ni ve Türk Milleti'ni dünya kamuoyuna karşı müdafaa etmiş hatta Millî Mücâdele Dönemi'nde Türk ordusuna destek olmak amacıyla -büyük fedâkârlık göstererek- Müslüman cemaatler arasında yardım toplama seferberliğine dahi girişmişlerdir.

Güney Afrika Müslümanları'nı; XVII. yüzyılda Hollanda sömürgesi olup Endonezya'nın Java ve Malay Adaları'ndan sürgün

gelen Müslümanlar ile XIX. yüzyılda İngilizler tarafından bölgeye getirilen Hindistan Müslümanları oluşturmaktadır.

Bugün bölge Müslümanları Güney Afrika'nın çeşitli bölgelerinde bulunmakla birlikte yoğun olarak Cape Town şehrinde, özellikle de bu şehrin Bokaap adlı mahallesinde yerleşmişlerdir. Bu mahalle; bölgede Müslüman mahallesi olarak bilinmektedir.

Bölgede yaptığımız incelemeler ve görüşmeler neticesinde vardığımız bilgiler şu eksendedir: Java ve Malay Müslümanları köle olarak getirildikleri Güney Afrika'da dînî vecibelerini ve ritüellerini sömürgeci düzenin baskıcı uygulamaları altında yaşamaya çalışmışlardır. Bu durum, aslında bölgeye köle olarak gelmemiş olan fakat dînlerinin İslâm olmasından ötürü Hindistan Müslümanları için de aynıdır.

Nitekim tüm bölge Müslümanları, bu dîn, renk ve ırk ayrımına dayanan baskıcı rejimin uygulamaları nedeniyle; ezan, mevlid, tekbir vb. gibi ibâdet esnasında veya özel dînî günlerde okunan ezgisel duâları, sömürgecilerce anlaşılmasa amacıyla Anadolu'da okunduğu şekilden farklı olarak bir şarkı veya ninni gibi seslendirmektedirler.

Cape Malay Müslümanları'nın mevlid törenleri ele alındığında ilk tören 1600 yıllarında bir kölenin evinde yapılmıştır. Cape Malayları'nın efendisi olan Hollandalı beyazlar bu Müslüman köleyi öldürmüş ve Mevlid törenlerini yasaklamışlar. Fakat Cape'deki Malaylı Müslümanlar bu geleneği günümüze kadar getirmeyi başarmışlardır. Java, Sumatra, Malezya, Singapur'dan XVII. yüzyılın ortalarında Hollandalılar tarafından köle olarak Güney Afrika'ya getirilen Cape Malayları, her türlü baskıya karşı başta dinleri olmak üzere gelenek ve kültürlerini korumayı başarmışlardır (Tıgılı, <http://www.gercekhyat.com.tr>)

Bu itibarla bugün örneğin Arabistan'da, İran'da veya Mısır'da okunan Segâh Tekbir'in Anadolu'da okunan tekbirden az ya da çok farklılık arz etmesi, bir üslûp veya yorumlama meselesi iken Güney Afrika Müslüman toplulukları açısından bu husus; burada hâkim olan sömürgeci rejimin baskıcı ve özgürlüğü kısıtlayan uygulamaları gibi bir sebebi de ihtivâ etmektedir.

Güney Afrika'da İslâmî Yaşam Ve Dînî-Ezgisel

Ritüeller

Güney Afrika'da İslâmî müziğin tarihi, esâsen İslâm'ın bölgeye gelişi kadar eskidir. İlk olarak Güney Afrika'ya, 1657 yılında Hollandalı sömürgeciler tarafından Endonezya'dan getirilen Müslüman köleler burada yetenekleri nisbetinde çeşitli işlerde çalıştırıldılar. İbâdet özgürlüğünün olmadığı Hollanda sömürgeciliği döneminde Ümit Burnu'nda toplu şarkı söylemiş gibi ilâhî söyleyen hatta Kuran okuyan Müslümanlar 25 Haziran 1804 yılında İngiliz işgaline kadar kendilerine özgü bir ezgisel ibâdet usûlü geliştirdiler (Richardson ve Turner, 2014: 176).

Güney Afrika'nın Cape Town şehrinin Bokaap mahallesinde bulunan Nûru'l İslâm Câmî'nin baş imamı Şeyh Şerac Johaar'ın bu husustaki ifâdeleri de yukarıdaki bilgileri destekler niteliktedir:

“Müziğin Müslüman toplumu içerisindeki gelişimi, Güney Afrika'da beyaz (Avrupalı) hakimiyeti döneminde ezilmiş toplumlar olan Malay ve Endonezya kökenli Müslümanlar'ın hayatının önemli bir kesitini oluşturur. 1652 yılında Güney Afrika toprakları, Hollandalı kumandan Jan Van Riebeeck liderliğinde Dutch Indian Company adlı korsan denizciler tarafından işgal edilmişti. Bu tarihten hemen sonra 1657'de Güney Afrika'ya Hollandalılar tarafından Cava Adaları ve Endonezya'dan getirilen Müslüman köleler, Cape Town bölgesine yerleştirildiler. Bu halkın ibâdet özgürlükleri olmadıkları için zamanla Müslüman halk, Cape Town'da dinlerini gizli yaşayarak fakat dejenere olmuş bir yapı içerisinde gizlice yaşadılar.

Bu gizli saklı yaşam tarzı, Müslümanlar'ı dinlerinden uzaklaştırmadı, bilakis din sayesinde halk gizlice kenetlenip sömürgeci Hollandalılar'ı protesto ettiler. Fakat İslâmî eğitim kurumlarının olmayışı Müslüman kesimde birkaç nesil sonra ciddî bir asimilasyona sebep oldu. Şeyh Yusuf ve Tuan Guru gibi büyük din liderlerimiz bu sancılı dönemde Müslümanlar'a, sömürge düzenine karşı savaşmayı öğrettiler.

İbâdet edilemediği için topluca müzik içerikli etkinliklerle ilâhî tarzında dualar okunuyordu. Bazı zamanlarda da kölelerin toplanıp kendi bölgelerinde eğlenmelerine izin veriliyordu. Bu gibi yollarla Müslümanlar bazı Kuran âyetlerini müziksel bir biçimde terennüm ederlerdi. Tabi söyleyiş düzenine (prozodi) uyulamadığı için yanlış ifâdeler ya da usulüne uygun olmayan seslendirmeler gelişmişti.

Hollanda işgalinden sonra ilâhî şeklinde söylenen müzik içerikli ibâdetler halkın en önemli moral bulduğu ve protesto olarak kendini ifâde ettiği bir yöntemdi.

Bu yarı dinsel yarı geleneksel ezgiler zamanla Cape Town Müslüman toplumunun kimliğinin bir parçası oldu” (Şeyh Şerac Johaar ile Kişisel Görüşme, 2017).

1804 yılından itibaren ibadet özgürlüğüne kavuşan Müslüman halk bölgede İslâmî enstitülerin olmaması sebebiyle İslam geleneğinden uzaklaşarak ezgisel bir ibadet geliştirmişlerdi. Güney Afrika'ya sürgün edilen ilk öncü Müslüman liderlerden Şeyh Makassarlı Yusuf'dan Tuan Guru'ya kadar İslâmî ibâdetin asimilasyona uğradığı Ümit Burnu havalisinde kırılma noktası, 1834 yılında Güney Afrika'da köleliğin kaldırılmasıdır (Gençoğlu, 2018a: 71).

Bu tarihten sonra özgür irâdeleriyle hacca gitmeye başlayan Müslümanlar, Mekke'de gördükleri ibâdet usul ve adetlerinin farklı olduğunu farkettiler. Güney Afrika Müslümanları'nın Osmanlı Devleti'yle münasebetleri de bu tarihten sonra başlar. O dönemde Osmanlı Devleti'nin bir vilayeti olan Hicaz bölgesinde Osmanlı idaresini gören Güney Afrika Müslümanları, hac dönüşünde dini vecibelerin Mekke'den farklılıklar içerdiğini kendi bölgelerindeki insanlara anlatmışlardı (Gençoğlu, 2018b: 311).

Nitekim o dönemde bölgede 4 yıl yaşayıp 1876 yılında hatıralarını kaleme alan Ömer Lütfü Efendi'nin gözlemlerinden de anlaşılacağı üzere Müslüman halkın “bazı batıl inançları, dinin bir gereği gibi belleyip” kabul etmiş olması, cemaatler arası çatışmalara kadar ilerlemiştir. 1862 yılında bölge halkının bu gibi İslâm'a aykırı davranışlarını ve muhtelif anlaşmazlıkları gidermek için Osmanlı Devleti tarafından Güney Afrika'ya gönderilen Müderris Seyyid Ebubekir Efendi de bu çatışmaları sonlandırmak ve halkı aydınlatmak için meşhur eseri Beyan-ud Din'de yerli halkı eğitmenin kaçınılmaz olduğunu kaydetmiştir (Brandel-Syrier, 1997: 32).

Cape Town Nûru'l İslâm Câmîi baş imamı Şeyh Şerac Johaar'a göre; diğer İslâm toplumlarında, meselâ Mekke'de, İstanbul'dan farklı olan dînî ezgilerin yapısı Güney Afrika halkı gibi sömürgecilikle yüzleşmiş ezilen toplumlarda karşılaşabilecek bir durumdan ibârettir. Örneğin Güney Amerika'da siyâhî halkın içinden doğan ve gelişen protesto müziği veya caz müziği, Güney Afrika halkının toplumsal sorunlarına benzer güç yaşam koşullarının birer tezahürleridirler. Yani

Cape Town'daki câmîlerde okunan salâtın ezgi yapısının İstanbul câmîlerinde okunan salâttan farklı olmasının nedeni, bu gibi sosyal ihtiyâca dayalı olarak üretilen dışavurumlardır” (Şeyh Şerac Johaar ile Kişisel Görüşme, 2017).

Osmanlı Devleti tarafından Cape Town'a gönderilen İslâm âlimi Müderris Şeyh Ebubekir Efendi'nin torunu, emekli akademisyen Hişam Nimetullah Efendi ise bu konuyu şu şekilde izah etmektedir:

“Güney Afrika topraklarının 1807'de tamamen bir İngiliz sömürgesi haline geçmesiyle ibadet özgürlüğü serbest bırakılmıştı. Müslüman kesim artık gizlice ibadet etmek zorunda değildi. Bu dönemde yukarı Cape Town yani Bokaap bölgesinde ilk defa mescitler kurulmaya başlandı. İlginçti ki; yıllarca gizli olarak yapılan ibâdet şekilleri Güney Afrika Müslüman toplumunda bir İslâmî gelenek gibi benimsenmişti. Zamanla seyahat özgürlüğüne de kavuşan Müslüman halk, 1834'de köleliğin kaldırılmasıyla hacca gitmeye ve Mekke'de öğrendiklerini yerli halka anlatmaya başladılar. Bu dönemden sonra halk her ne kadar aydınlanmaya başladıysa da bu durum bir yandan Cape Town dînî liderleri arasında anlaşmazlıklara neden oldu. Örneğin Mekke'den gelen bir Cape Town'lı Müslüman, câmîde bu tür seslendirmeye ilâhî okunmadığını söylediğinde bunu duyan yerli imamlar bu yerli Müslümanı dinsiz olarak ilân etmişlerdi. Bu tür sorunlar zamanla daha ciddî bir hâle geldi. Nihâyetinde Osmanlı Halifesi yoluyla İstanbul'dan bir âlimin gönderilmesine karar verildi. Cape Town'a gelen Seyyid Ebubekir Efendi, buradaki hizmetleriyle bu çatışmalara son verdi” (Hişam Nimetullah Efendi ile Kişisel Görüşme, 2018).

Cape Town'daki Bokaap mahallesinde yaşayan bir Malay Müslüman vatandaşı olan Ismail Davids'in konuya dâir düşünceleri de bölgedeki dînî müziğin gelişim süreci bakımından karşılaştırmalı bilgiler içermektedir:

“Mekke yüzyıl önceye kadar Osmanlı toprağı idi. Mekke'deki hutbeler; İstanbul'da Halife'nin buyruğuna bağlı olarak okunurdu. Dolayısıyla dînî bir kontrol mekanizması mevcuttu. Güney Afrika'da İslâmî yaşamın mahiyeti; sömürge ve baskı döneminde, halkın bildiğı kadarıyla kendi dînini yaşamasından ibâret kalmıştır.

Bokaap'daki câmîlerde ezanın veya bazı duaların farklı bir şekilde söylenmesi; sömürgecilik döneminde zaten gizlice okunabilen duaların anlaşılmasında için şarkı gibi icrâ edilmesi gereğinden doğmuştur. Hatta Kelime-i Tevhîd'i (Lâilâheillâllah Muhammeden

Resûlallah) okurken bile Bokaap'daki müezzinler, Ümit Burnu'nda Şeyh Yusuf'lar'dan beri süregelen ezgisel yapıyı devam ettiriyorlar. Günümüzde birçok din âlimimiz olduğu hâlde sömürge dönemine dayanan bu ezgisel yapı gelenek olarak kalmıştır" (Ismail Davids ile Kişisel Görüşme, 2017).

Güney Afika'da dînî ritüeller sırasında seslendirilen mevlid, tekbir gibi dînî formların ezgilerinin farklı oluşu, herhangi bir mezhep ayrılığına da dayanmamaktadır. Zirâ genel olarak şâfilik mezhebine tâbi olan Cape Town'da yaşanan mezhep, Anadolu'daki şâfilikten farklı değildir. Bu itibarla Güney Afrika'da mevlid, tekbir gibi dînî ritüellerde seslendirilen ezgilerin farklı olmasının sebebi; uzun müddet sömürgecilik düzeniyle yönetilen bölge insanlarına ibâdet serbestliği tanınmaması, ibâdetlerin ancak baskıcı bir denetim mekanizması altında yapılabilmesi ve bölge halkının ibâdet esnasında güvenliklerini temin etmedeki çâreyi söz konusu dînî ezgileri değiştirmekte bulmasından ibârettir.

Öncelikle alelâde okumalar hâriç en meşhur şekliyle bir XVII. yüzyıl Osmanlı bestekârı Buhûrîzâde Mustafa İtrî'ye âit olan Segâh Tekbir'in bölgede bilinmesi ve okunması iki şekilde mümkün olabilir: İlk olarak uzun süre Osmanlı nüfûzunda olan Mekke'de dînî ortamlarda bu ezginin seslendirmesine bağlı olarak Güney Afrika'ya çeşitli şekillerde gelen Müslümanlar içinden bazı kimselerin de hac vb. sebeplerle Mekke'ye giderek öğrendiği bu ezgiyi Güney Afrika'da gittikleri yerlere taşıması olmaları muhtemeldir.

İkinci olarak İslâmî çatışmaları önlemek ve halkı aydınlatmak üzere Osmanlı Devleti tarafından Güney Afrika'ya gönderilen ve 1863 yılında Cape Town'a ulaşan Müderris Seyyid Ebu Bekir Efendi ve ondan sonra aynı görevi yürüten Müderris Mahmud Fakih Efendi gibi âlimlerin Segâh Tekbir'i, bölge halkına öğretmiş olması da bu dînî ezginin Güney Afrika'ya ulaşmasının olası nedenleri arasında sayılabilir.

Osmanlı Devleti'nin Halîfelik makamına sahip olması dolayısıyla Müslümanlar üzerindeki nüfûzu; örneğin Balkan Müslümanları'nın câmîlerinde okuduğu ezan, mevlid, salât-ı ümmîye, tekbir ezgilerinin Anadolu câmîlerindeki seslendirildiği gibi olmasının önemli bir nedenidir. Bununla birlikte Arap ülkeleri Müslümanları veya Hindistan vb. gibi Asya Müslümanları'nın dînî ezgileri Anadolu câmîleriyle tamamen aynı okumayıp yer yer farklı okumaları; bir üslûp özelliği olduğu gibi mezheplerin kendine özgü okuma geleneklerine de dayanır.

Ancak yukarıda vurgulandığı gibi Segâh Tekbir'in Güney Afrika halkı tarafından farklı ezgiyle seslendirilme nedeni; bir üslup veya okuma geleneğinden öte bölgede uzun süre hâkim olan sömürge rejiminin din özgürlüğünü kısıtlayan uygulamalarına karşı Müslüman halkın bulduğu bir yoldur.

Aşağıdaki nota görselleri; dînî ortamlarda dâimâ seslendirilen Buhûrîzâde Mustafa İtrî'ye âit olan Segâh Tekbir (Bk. Resim 1) ile Güney Afrika'da okunan tekbir ezgisini (Bk. Resim 2) karşılaştırma imkânı vermektedir.

Resim 1: Bestesi Buhûrîzâde Mustafa İtrî'ye Âit Segâh Makâmındaki Tekbir

Al lâ hu ek ber Al lâ hu ek ber
Lâ i lâ he il lâl la hü val lâ hu ek ber
Al lâ hu ek ber ve lil lâ hil hamd

(<https://www.youtube.com>)

**Resim 2: Güney Afrika Câmîlerinde ve Bölgedeki Diğer Dînî
Ortamlarda Seslendirilen Tekbir**

Al la hu ek ber Al la hu ek ber

Al la hu ek ber

Lâ i lâ he il lâ lah

Al la hu ek ber Al la hu ek ber ve lil lâ hil hamd

(<https://www.youtube.com>)

Güney Afrika’da icrâ edilen tekbinin nota görseline (Bk. Resim 2) bakıldığında; baştaki “Allahu Ekber” sözünden sonra ezginin tamamen değişiklik gösterdiği, ikinci ve üçüncü “Allahu Ekber” sözlerinin bir şarkıyı andırır şekilde melismatic bir nağmeyle söylendiği görülmektedir.

Bununla ilgili olarak Klâsik Mûsikî’de güfte seçiminde serbest bir sembolizm söz konusuyken Dînî Mûsikî daha sâde ve İslâmî içerikli ifâdelerden oluşmaktadır. Bunun gibi Dînî Mûsikî’nin icrâsı da sâde, abartıdan uzak, ses sahası bakımından nispeten kolay icrâ edilebilir niteliktedir (Çelik vd., 2017: 1).

SONUÇ

Dünyanın birkaç kıtasında ve birçok ülkesinde hâkim olan ve yaklaşık bir buçuk milyarı insanın dîni olan İslâm’a âit ritüeller, yaşanan bölgelere, bölgelerdeki halkların mezheplerine veya kültürel algısına göre tabii olarak küçük farklılıklar arz edebilmektedir.

Bununla birlikte Güney Afrika Müslümanları'nın dînî ortamlarda seslendirdiği mevlid, tekbir vb. gibi ezgisel ritüellerin şarkı veya ninni gibi okunması ise bu gibi nedenlerin ötesinde sömürgecilik ile yönetilen bu coğrafyadaki Müslümanlar'ın dînî özgürlüklerinin olmaması, baskıcı ve zorba uygulamalar dolayısıyla can güvenliklerini korumak için geliştirdikleri bir çâre veya yoldur.

Gerek bu çalışmayı hazırlarken yaptığımız okumalar gerekse bölgede yaptığımız incelemeler ve görüşmelerden edindiğimiz bilgiler, konunun bu ilginç yönünü ortaya çıkarmaktadır.

Osmanlı Devleti tarafından, dînî anlaşmazlıkları önlemek ve halkı bilgilendirmek için Güney Afrika'ya gönderilen Müderris Seyyid Ebubekir Efendi ve Müderris Mahmud Fakih Efendi gibi âlimlerin verdiği eğitimlerle dahi bu gibi farklı ritüeller değişmemiştir. Çünkü adı geçen âlimlerin döneminde de sömürgeciliğin baskıcı uygulamaları devam etmekteydi. 1994 yılında demokrasi sistemine geçen Güney Afrika, o döneme dek Apartheid (ayırıcı) Hükümetler'in zorbaca yaklaşımları dolayısıyla dinlerini dahi özgürce yaşayamamışlar, birçok defa ayırıcı zihniyetin ırkçı uygulamalarına mârûz kalmışlardır.

Günümüzde artık Güney Afrika halkı dînî özgürlüğüne kavuşmuş olmakla birlikte söz konusu dînî ritüellerdeki uygulamalar nesilden nesile ulaşmış bir gelenek hâline geldiğinden yine eskisi gibi birtakım farklılıklarla yaşanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Çelik, A., Doğan, C. ve Gençoğlu, M. S. H. (2017), 2. Uluslararası İğdir Sempozyumu, Sözlü Bildiri, "Dînî Mûsikîde Ses Eğitimi", İğdir: İğdir Üniversitesi
- Gençoğlu, H. (2018a), Güney Afrika'da Zaman ve Mekân, İstanbul: Libra Yayınları
- Gençoğlu, H. (2018b), Ottoman Traces in Southern Africa (Güney Afrika'da Osmanlı İzleri), İstanbul: Libra Yayıncılık
- Richardson, J. T. ve Turner, B. S. (2014), The Sociology of Shari'a: Case Studies From Around the World (Şeriat Sosyolojisi: Tüm Dünyadan Örnek Olaylar), Switzerland: Springer Publishing
- Syrier Brandel, M. (1997), The Religious Duties of Islam as Taught by Abu Bakr Effendi (Ebu Bekir Efendi'nin Öğrettiği ve Anlattığı İslâm Dînî Görevleri), Leiden: Brill Academic Publisher

İnternet Kaynakları

<http://www.gercek hayat.com.tr/yazarlar/guney-afrikada-cape-malay-kulturu-ve-mevlid/> Erişim Tarihi: 12.10.2017

<https://www.youtube.com/watch?v=64PwfPjMspc> Erişim Tarihi: 03.02.2017

<https://www.youtube.com/watch?v=LYnXzvj-WGE> Erişim Tarihi: 03.02.2017

Kişisel Görüşmeler

Şeyh Şerac Johaar ile Kişisel Görüşme, Görüşme Tarihi: 4 Mart 2017

Hişam Nimetullah Efendi ile Kişisel Görüşme, Görüşme Tarihi: 14 Haziran 2018

Ismail Davids ile Kişisel Görüşme, Görüşme Tarihi: 6 Nisan 2017